

Nr 7

Utlåtande i anledning av dels motioner om vidgad behörighet för vigselförrättare, dels ock motioner om upphävande av vigselplikten för präst.

I de likalydande motionerna I: 38 av herr *Ernst Olsson m. fl.* och II: 45 av herr *Johansson* i Skärstad *m. fl.* hemställs »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till 1969 års riksdag, vilket ger vigselförrättare såväl inom svenska kyrkan som inom andra kristna trossamfund behörighet att viga svenska medborgare, även då ingen av de trolovade är medlem av vigselförrättarens eget samfund eller kyrka, under förutsättning att minst en av de trolovade tillhör något kristet trossamfund».

I de likalydande motionerna I: 753 av herrar *Sörenson* och *Eric Peterson* och II: 853 av fru *Anér* och herr *Eriksson* i Arvika hemställs »att riksdagen måtte besluta att uppdraga åt den ansvariga myndigheten att snarast företaga sådan ändring i förordningen om prästs vigselkyldighet, att han/hon befrias från skyldigheten att viga, om han/hon hyser allvarliga samvetsbetänkligheter mot att förrätta begärd vigsel, dock att berörda kyrkliga myndighet ålägges att se till att rätten för medlemmar i svenska kyrkan att erhålla vigsel inom denna kyrka icke kränkes».

Närmare redogörelse för motionernas innehåll lämnas nedan.

Gällande rätt

Bestämmelserna om vigsel återfinns i 4 kap. giftermålsbalken. Äktenskap kan ingås antingen med kyrklig eller borgerlig vigsel. Valfrihet mellan de båda formerna föreligger så till vida, att kontrahenterna alltid äger erhålla borgerlig vigsel, så snart de över huvud taget är berättigade att ingå äktenskap.

Kyrklig vigsel äger rum inom svenska kyrkan eller inom annat trossamfund. Vigsel inom svenska kyrkan må äga rum, om de trolovade eller en av dem tillhör svenska kyrkan. Kyrklig vigsel inom annat trossamfund än svenska kyrkan kan ske, om Kungl. Maj:t medgivit att vigsel må förrättas inom samfundet och de trolovade eller en av dem tillhör samfundet. Sådan vigselrätt har tillerkänts flertalet av de i Sverige förekommande trossam-

1 — Bihang till riksdagens protokoll 1969. 9 saml. 1 avd. Nr 7

funden. Vidare gäller att Kungl. Maj:t äger förordna att medlem av utländskt evangeliskt-lutherskt trossamfund skall ha samma rätt till kyrklig vigsel som medlem av svenska kyrkan. Sådant förordnande har meddelats i fråga om medlemmar av danska folkkyrkan, norska statskyrkan, Finlands evangelisk-lutherska kyrka och evangelisk-lutherska Augustanasynoden i Amerika.

Beträffande förrättare av kyrklig vigsel gäller att till vigsel inom svenska kyrkan äger de trolovade välja vilken präst inom kyrkan de önskar men att endast präst i församling, av vilken endera är medlem, är skyldig att viga. Inom annat trossamfund förrättas vigsel av den som är behörig därtill enligt Kungl. Maj:ts förordnande. Har Kungl. Maj:t medgivit att vigsel må förrättas inom visst trossamfund av dess prästerskap eller eljest av befattningshavare i samfundet, må sådan präst eller befattningshavare ej utöva sin behörighet att viga, innan länsstyrelsen i det län där samfundets styrelse har sitt säte, på framställning av samfundet meddelat intyg om att han är behörig att förrätta vigsel inom samfundet. Nu sist berörda bestämmelse återfinns i kungörelse den 26 oktober 1951.

Beträffande själva vigselceremonin föreskrivs i nämnda kapitel i giftermålsbalken, att de trolovade, som skall vara samtidigt tillstädes inför vigselförrättaren, skall inför denne avgiva sitt ja och samtycke till äktenskapet samt att kontrahenterna därpå skall av vigselförrättaren förklaras för äkta makar. I övrigt skall lända till efterrättelse, vid vigsel inom svenska kyrkan föreskrifterna i kyrkohandboken och vid vigsel inom annat trossamfund dess kyrkobruk samt vid borgerlig vigsel de bestämmelser som Kungl. Maj:t meddelar.

Genom lagen den 30 juni 1948 om ämbetsansvar för vigselförrättare i vissa fall är stadgat, att vigselförrättare, som åsidosätter vad honom i sådan egenskap åligger beträffande annat än rent kyrklig ordning, döms, även om det ej sker i utövning av befattning varmed ämbetsansvar är förordat, för tjänstefel till böter eller, om brottet är grovt, fängelse i högst ett år efter vad i 20 kap. 4 § brottsbalken sägs.

Motionernas motivering

Till stöd för yrkandet i *motionsparet I: 38 och II: 45 om vidgad behörighet för vigselförrättare* anförs följande.

Den föreliggande begränsningen till samfund bör upphävas. Det avgörande måste vara vederbörandes anslutning till kristet samfund. Om de trolovade eller en av dem tillhör svenska kyrkan eller annat trossamfund bör vigsel få äga rum antingen inom kyrkan eller samfundet. De senare årens ekumeniska strävanden har medfört ett närmare samarbete dels mellan skilda frikyrkosamfund, dels mellan svenska kyrkan och frikyrkosamfunden. De personliga kontakterna mellan medlemmar tillhörande olika kyrkor har blivit bättre. Därför är det angeläget att giftermålsbalkens

bestämmelser ändras så att medlemskap antingen i svenska kyrkan eller annat trossamfund blir tillräckligt för att kyrklig vigsel skall få äga rum, antingen inom svenska kyrkan eller annat trossamfund.

Motionsparet I: 753 och II: 853 om upphävande av vigselplikten för präst innehåller följande motivering.

Präst i svenska kyrkan har ovillkorlig vigselkyldighet. Den religiösa utvecklingen inom lutherdomen under senare år har nu medfört, att ovillkorligheten i vigselplikten i vissa fall av präst kan upplevas som en svår samvetskonflikt. Vigselvägran har förekommit med fällande dom som följd. Det kan förväntas att också i framtiden sådan vigselvägran kommer att äga rum.

Här föreligger en svårlöst konflikt. Som statstjänsteman har prästen att fullgöra de plikter, som pålägges honom/henne. Som samvetsbestämd människa har han/hon att handla enligt sin inre, religiöst bestämda övertygelse. Då en konflikt mellan statens krav och samvetets bud uppkommer, har prästen att träffa ett val. Väljer han/hon då att lyda sin religiösa övertygelse kommer han/hon i ofrånkomlig konflikt med sina plikter som statens tjänsteman med risken att komma under fällande dom som följd.

Enligt svensk grundlag skall Konungen »ingens samvete tvinga eller tvinga låta, utan skydda var och en vid en fri utövning av sin religion, såvitt han därigenom icke störer samhällets lugn eller allmän förargelse åstadkommer». (Regeringsformen, 16 §.) Det torde också vara allmän mening, att samvetsfriheten i möjligaste mån skall upprätthållas. Ett uttryck för denna inställning är den lagfästa rätten att befrias från värnplikts-tjänstgöring om djup samvetsnöd inför uppgiften att bära vapen föreligger.

En lösning på den här diskuterade konflikten är att man säger: vill präst ej utföra alla de uppgifter, som svensk lagstiftning ålägger honom/henne, bör han/hon söka sig till sådan borgerlig sysselsättning, där den angivna konflikten ej är för handen. Mot ett sådant resonemang kan invändas, att tyngdpunkten i prästens gärning icke ligger på vigsel-tjänsten. Denna tjänst utgör en ringa del av prästens totala religiösa gärning. Det kan icke vara rimligt att en präst skall nödgas lämna en livsuppgift, som av honom/henne upplevs som meningsfull och ofrånkomlig, därför att den ovillkorliga vigselplikten föreligger.

Ur samhällets synpunkt måste den angelägna frågan vara att vigsel-möjlighet föreligger för alla medborgare, som är lagligt berättigade till vigsel. Enligt beslut i riksdagen 1968 skall den borgerliga vigseln få en starkare ställning än den nu har. Det får förutsättas, att denna vigselform snabbt byggs ut och utan svårighet blir tillgänglig för alla medborgare, som begär och har laglig rätt till vigsel. Skulle präst befrias från den ovillkorliga vigselkyldigheten bör sålunda lagliga vigselmöjligheter ändå föreligga. Samtidigt får det anses vara viktigt, att rätten för medlemmar i svenska kyrkan att erhålla vigsel inom denna kyrka ej kränkes.

Den här diskuterade konflikten mellan en prästs skyldighet som statstjänsteman och hans/hennes samvetsbestämda hållning torde icke kunna lösas med mindre än att han/hon befrias från den ovillkorliga vigselplikten. En sådan befrielse synes få stöd av ovan anförda lagrum i regeringsformen. Härtill må nämnas, att vårt samhälle bör ha rum för en, om man anser hållningen så vara, generös inställning i berörda hänseende.

Det får förutsättas, att frågan om kyrklig vigsel regleras i samband med

den förestående regleringen av förhållandet stat—kyrka. Denna reglering torde äga rum under 1970-talet. Det kan förväntas, att den här diskuterade konflikten då undanröjes. Men innan denna reglering äger rum, står somliga präster kvar i en konfliktsituation, som icke borde vara för handen i en demokrati som vår. Det synes därför vara riktigt, att den ovillkorliga vigselplikten för präst inom svenska kyrkan omedelbart undanröjes.

De senaste årens riksdagsbehandling

De genom förevarande motioner väckta spörsmålen om prästs vigselbehörighet och -skyldighet samt den därmed sammanhängande frågan om införande av obligatoriskt civiläktenskap har behandlats av riksdagen i olika sammanhang vid ett stort antal tillfällen under de senaste åren. Utskottet har därvid bl. a. uttalat att frågornas lösning bör bli beroende av den framtida utformningen av förhållandet mellan staten och kyrkan. Väckta förslag om särskilda utredningar eller lagändringar på området har regelmässigt avslagits av riksdagen på hemställan av utskottet.

För att översiktligt i korthet belysa frågornas behandling under de senaste tio åren torde utskottet få återge vissa av sina tidigare uttalanden, vilka alla godkänts av riksdagen.

I *utlåtandet 1959:16* rörande motioner om utredning angående prästs skyldighet att viga frånskild anförde utskottet att betydande svårigheter möter att vidta ändringar inom ramen för den gällande lagstiftningen. Åtskilligt talade enligt utskottet för att frågan om uppmjukning av prästs vigselkyldighet för att kunna lösas måste upptas i ett vidare sammanhang. Utskottet framhöll den möjlighet till lösning som ligger i införande av obligatoriskt civiläktenskap men ansåg att underlag för en så genomgripande reform inte förelåg. Vidare påpekade utskottet att i den mån framdeles en omgestaltning av relationerna mellan stat och kyrka kommer till stånd, så måste även vigselpliktens fortbestånd eller omfattning beröras härav.

I *utlåtandet 1962:23* behandlade utskottet en motion, vari begärdes »full vigselrätt» för vigselförrättare inom svenska kyrkan och annat trossamfund. Utskottet antog, att då någon av de trolovade tillhör ett samfund med vigselberättigad präst, det ter sig mest närliggande för kontrahenterna att vända sig till denne, om de önskar kyrklig vigsel. Beträffande de s. k. anhängarna syntes dock enligt utskottet begränsningarna i vigselförrättarnas behörighet kunna medföra olägenheter, genom att vigsel ej kunde förrättas inom vederbörande trossamfund. Det syntes därför enligt utskottet föreligga vissa skäl för ändring i gällande lagstiftning. Utskottet anförde dock att starka skäl talade för att utvidgning av vigselrätten inte genomfördes annat än i samband med att problemet rörande omfattningen av vigselplikten för prästerskapet inom svenska kyrkan bringas

till sin lösning. Det spörsmålet torde emellertid enligt utskottet icke kunna lösas oberoende av den då pågående kyrka—statutredningen.

Vid 1963 års riksdag begärdes motionsvägen utredning rörande obligatoriskt civiläktenskap. Motionerna behandlades i utskottets *utlåtande 1963: 45*. Utskottet yttrade bl. a. att även om frekvensen av kyrkliga vigslar inte kan användas som en direkt mätare på medborgarnas inställning till en vigselform, som inrymmer religiösa moment, syntes det vara uppenbart att den kyrkliga vigseln har en stark förankring hos allmänheten. Detta förhållande och den föreliggande valfriheten mellan kyrklig och borgerlig vigsel gav enligt utskottet vid handen att frågan om införande av ett system med obligatoriskt civiläktenskap ej var i behov av en snar lösning. Ej heller den omständigheten att statskyrkokopraets vigselkyldighet stundom kunde leda till vissa komplikationer ansåg utskottet tala härför. Utskottet framhöll även frågornas samband med kyrka—statutredningen.

I *utlåtandet 1964: 5* behandlade utskottet ånyo det spörsmål om kyrklig vigselförrättares behörighet, som tagits upp i det ovan omnämnda utlåtandet 1962: 23. Utskottet vidhöll sin tidigare åsikt i frågan.

Hithörande frågor behandlades av utskottet även i *utlåtandena 1966: 15, 1966: 16, 1967: 12* och *1967: 13*. Diskussionen synes därvid icke ha tillförts något nytt material av större betydelse.

Slutligen har vigselbehörigheten behandlats i *utlåtandet 1968: 39*. Utskottet ansåg att frågans avgörande med fördel borde anstå i avbidan på slutförandet av remissbehandlingen av kyrka—statutredningens år 1968 avgivna slutbetänkande och Kungl. Maj:ts ställningstagande med anledning därav. Utskottet framhöll även att lösningen av frågan om vigselbehörigheten och vad därmed äger samband kunde bli beroende av förhållandet mellan staten och kyrkan samt erinrade om att detta övervägdes av den då nyligen tillsatta 1968 års beredning om stat och kyrka.

Kyrka—statutredningen

I sitt slutbetänkande (SOU 1968: 11) anför kyrka—statutredningen i frågan om *vigselplikten* bl. a. följande (s. 139—140).

Vigselvägran har förekommit särskilt då ena kontrahenten är frånskild och andra maken alltjämt är i livet. Mot vigselplikten har därvid anförts att den stridit mot prästens samvets- och religionsfrihet. Vad beträffar våra nordiska grannländer med likartade regler i övrigt om vigsel och äktenskap som hos oss, föreligger ej vigselplikt i Danmark och Norge med mera utpräglat statskyrkosystem men väl i Finland med en friare kyrka. I Danmark har präst inom folkkyrkan sålunda ovillkorlig rätt att vägra viga frånskild. I andra fall, där prästen anser sig av religiösa skäl ej böra förrätta vigsel, äger han underställa biskopen frågan. Biskopen kan därvid, efter prövning, befria prästen från vigseln. I Norge äger såväl präst i statskyrkan som annan kyrklig vigselförrättare, om vigseln strider mot

hans samvete, vägra vigsel, om en av de trolovade är frånskild och den andra maken ännu lever. I Finland är prästs vigselplikt beroende av vad därom gäller inom samfundet samt vad som därom kan ha meddelats då vigselrätt gavs samfundet. Inom finska kyrkan gäller enligt kyrkolagen vigselplikt. Kyrkomötet har visserligen år 1948 antagit ett lagförslag, enligt vilket vigsel får vägras frånskild då andra maken är i livet, men presidenten vägrade att stadfästa förslaget, som därmed föll.

Fråga om prästs vigselplikt har i vårt land ställts på sin spets genom åtal inför domstol mot vigselvägrande präst för tjänstefel; åtalet har bifallits.

Efter uppdrag av justitiedepartementet utarbetade hovrättspresidenten Björn Kjellin år 1963 i ämnet en PM med förslag till ändrad lydelse av 4 kap. 3 § giftermålsbalken. Kjellin avvisade ett förslag att överlämna åt den enskilde prästen att från fall till fall avgöra om kyrklig vigsel skulle medges eller ej. I stället upptog han ett förslag som framförts av justitiekanslersämbetet i ett remissyttrande 1959. Detta innebar, att vigselkyldigheten lyftes bort från den enskilde prästen och i stället lades på den prästerliga organisationen. Präst skulle därvid i form av partiell tjänstbefrielse kunna få ledighet från sin tjänst i vad angick viss förrättning. Vikarie skulle vid bifall till ledighetsansökan förordnas på tjänsten i motsvarande del. Kjellin föreslog därför att 4 kap. 3 § giftermålsbalken fick följande lydelse: »Till vigsel inom svenska kyrkan kunna de trolovade anlita den präst inom kyrkan som de själva åstunda och som därtill är villig. De äga erhålla vigsel i församling endera tillhör av präst som därtill förordnas.»

Att på frågan kan läggas även religionsfrihetsaspekter framgår av den remissbehandling förslaget undergått. I anledning av visst uttalande av utredningsmannen har sålunda domkapitlet i Göteborgs stift anfört, att frågan om kyrkans medverkan vid vissa vigslar får karaktären av en be-kännelsefråga.

Kyrkomötet, som synbarligen ej funnit en be-kännelsefråga föreligga, har år 1963 i skrivelse till Kungl. Maj:t anmält, att kyrkomötet för sin del antagit förslag till lag om ändring av 4 kap. 3 § giftermålsbalken i enlighet med Kjellins promemoria. Inom justitiedepartementet har ställning ej ännu tagits till ändringsförslaget.¹

Enligt utredningens mening synes det Kjellinska förslaget vara väl ägnat att i praktiken undanröja konfliktsituationer. Det innefattar visserligen ej en principiell lösning av frågan om vigselkyldigheten eftersom denna står kvar, fastän den överförs på ett kollektiv. Men från de vigselökandes synpunkt synes förslaget ej innebära någon olägenhet, och för den enskilde prästen löses samvetskonflikten. Det kan i sammanhanget antecknas, att motsvarande rätt att komma i åtnjutande av kyrklig vigsel som tillkommer medlem i svenska kyrkan icke gäller för medlem i fritt trossamfund. För att likställighet skulle föreligga skulle erfordras att motsvarande vigselplikt ålades de fria trossamfundet. Även för medlemmar inom dessa kan givetvis föreligga samma önskemål om frikyrklig vigsel som medfört att man hos oss för svenska kyrkans del ej valt den i Norge och Danmark föreliggande ordningen att medge den enskilde prästen att vägra vigsel.

¹ 1968 års kyrkomöte har hemställt att förslaget föreläggas riksdagen för godkännande (KyrkolagsU 1968: 27).

Rörande *vigselrätten* yttrar utredningen följande (betänkandet s. 140).

Vigselrätten inom fritt trossamfund är på samma sätt som inom svenska kyrkan begränsad till de fall då åtminstone den ena av de trolovade tillhör samfundet. För fritt trossamfund kan detta emellertid ha större praktisk betydelse än för kyrkan. Det torde knappast förekomma att den som utträtt ur svenska kyrkan önskar vigsel inom kyrkan. Däremot förekommer att personer som visserligen ej inträtt i ett fritt trossamfund men ändå står i nära relation till ett sådant önskar viga inom samfundet. I riksdagen har i motioner hemställts om lagändring för att möjliggöra sådan vigsel.

Några principiella betänkligheter av mera allvarlig art föreligger ej mot en sådan ändring, att redan i A-läget vigselförrättare inom annat trossamfund än svenska kyrkan ges behörighet att viga även då ingen av de trolovade är medlem i samfundet. På en bedömning av det praktiska behov, som i sådant hänseende må göra sig gällande, saknar utredningen anledning ingå. En sådan ändrad ordning aktualiserar frågan om ej även präst i svenska kyrkan bör ges en på samma sätt vidgad vigselbehörighet, oberoende av relationen kyrka—stat.

Kyrka—statutredningens betänkande är under övervägande inom Kungl. Maj:ts kansli.

1968 års beredning om stat och kyrka

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1968 har chefen för utbildningsdepartementet tillkallat sakkunniga för fortsatt utredning av frågan om den framtida gestaltningen av förhållandet mellan staten och svenska kyrkan. Enligt direktiven (riksdagsber. 1969 s. 333) skall de sakkunniga i första hand söka nå fram till ett ställningstagande rörande den principiella utformningen av förhållandet. Med anledning av förevarande motioner kan nämnas att frågor rörande vigsel enligt direktiven inte bör tas upp av de sakkunniga utan skall behandlas vid en senare tidpunkt.

Utskottet

I detta utlåtande behandlar utskottet motionsvägen väckta frågor om behörighet och skyldighet att förrätta kyrklig vigsel.

Enligt giftermålsbalkens regler må kyrklig vigsel äga rum inom svenska kyrkan samt inom annat trossamfund, om Kungl. Maj:t medgivit att vigsel må förrättas inom samfundet. En förutsättning för kyrklig vigsel är att de trolovade eller en av dem tillhör det samfund, inom vilket vigseln är avsedd att förrättas. Till vigsel inom svenska kyrkan äger de trolovade välja vilken präst inom kyrkan de önskar, men endast präst i församling, av vilken endera är medlem, är skyldig att viga.

I de likalydande motionerna I: 38 och II: 45 hemställs om förslag till sådan ändring av nyssnämnda regler att vigsel av svenska medborgare

skall få förrättas inom svenska kyrkan och annat kristet trossamfund även då ingen av de trolovade är medlem av vigselförrättarens eget samfund eller kyrka, dock under förutsättning att en av dem tillhör något kristet trossamfund.

Yrkandet i de likalydande motionerna I: 753 och II: 853 innebär önskemål om sådan ändring av reglerna att präst inom svenska kyrkan befrias från skyldigheten att viga om han eller hon hyser allvarliga samvetsbetänkligheter mot att förrätta den begärda vigseln. Enligt motionärerna bör dock rätten för medlemmar i svenska kyrkan att erhålla vigsel inom kyrkan icke kränkas.

Som framgår av utredningen ovan har de genom förevarande motioner väckta spörsmålen om prästs vigselbehörighet och vigselkyldighet samt den därmed sammanhängande frågan om införande av obligatoriskt civiläktenskap behandlats av riksdagen i olika sammanhang vid ett stort antal tillfällen under de senaste åren. Väckta förslag om särskilda utredningar eller lagändringar på området har regelmässigt avslagits av riksdagen på hemställan av utskottet.

I sitt av riksdagen för endast drygt tre månader sedan godkända utlåtande rörande utvidgning av vigselrätten, som enligt utskottet äger samband med frågan om vigselkyldigheten, uttalade utskottet att det icke var påkallat att ta upp frågan till mera ingående behandling. Avgörandet torde nämligen enligt utskottet med fördel böra anstå i avbidan på slutförandet av remissbehandlingen utav kyrka—statutredningens slutbetänkande och Kungl. Maj:ts ställningstagande med anledning därav. Utskottet framhöll också liksom tidigare år att lösningen av frågan och vad därmed äger samband kan bli beroende av utformningen av förhållandet mellan staten och kyrkan, något som utreds av 1968 års beredning om stat och kyrka.

Utskottet har ej haft anledning att frånga sin tidigare uppfattning rörande hithörande spörsmål och kan således icke tillstyrka bifall till motionerna.

Utskottet hemställer,

att förevarande motioner,

a) I: 38 och II: 45 samt

b) I: 753 och II: 853,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 25 februari 1969

På första lagutskottets vägnar:

ERIK ALEXANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Alexanderson (fp), Erik Svedberg (s), fröken Mattson (s), herrar Hjorth (s), Schött (m)*, Svanström (cp), Larfors (s) och Ernulf (fp);

från andra kammaren: fru Löfqvist (s), fröken Bergegren (s), herr Larsson i Norderön (cp), fru Anér (fp), herr Fridolfsson i Stockholm (m), fröken Åsbrink (s), herr Jadestig (s) och fru Jonäng (cp).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer

1) av herrar Schött (m), Svanström (cp), Ernulf (fp), Larsson i Norderön (cp), fru Anér (fp), herr Fridolfsson i Stockholm (m) och fru Jonäng (cp), vilka ansett,

dels att det avsnitt av utskottets yttrande som börjar med orden »Som framgår» och slutar med orden »till motionerna.» bort ersättas med text av följande lydelse.

Enligt utskottets mening föreligger icke några principiella skäl mot den utvidgning av vigselrätten som föreslås i motionerna I: 38 och II: 45. Fastmera talar de senare årens ekumeniska strävanden, som medfört ett närmare samarbete än tidigare mellan frikyrkosamfunden och mellan dessa och den svenska kyrkan, för att den nuvarande begränsningen upphävs. Mot bakgrund härav, och då begränsningen medför olägenheter för vissa trolovade genom att de inte kan erhålla vigsel av den präst som står dem närmast, anser utskottet att hithörande bestämmelser bör ändras i enlighet med vad som föreslås i sistnämnda motioner. Vigsel av svenska medborgare bör alltså få förrättas inom svenska kyrkan eller annat kristet trosamfund så snart en av de trolovade tillhör sådant samfund. Lagförslag härom bör föreläggas 1969 års riksdag under höstsessionen.

Den genom motionerna I: 753 och II: 853 aktualiserade frågan om uppmjukning av den skyldighet att viga som åligger präst i församling inom svenska kyrkan har, som närmare framgår av redogörelsen ovan, behandlats av både 1963 och 1968 års kyrkomöten. Därvid har det ansetts vara en praktiskt acceptabel lösning av frågan att lyfta bort vigselkyldigheten från den enskilde prästen och i stället lägga skyldigheten på den prästerliga organisationen. Präst skulle i form av partiell tjänstebefrielse kunna få ledighet från sin tjänst i vad angick viss förrättning. Vikarie skulle vid bifall till ledighetsansökan förordnas på tjänsten i motsvarande del. Frågans behandling vid 1963 års kyrkomöte medförde att kyrkomötet för sin del antog ett förslag till lag om ändrad lydelse av 4 kap. 3 § giftermålsbalken av följande lydelse: »Till vigsel inom svenska kyrkan kunna de trolovade anlita den präst inom kyrkan som de själva åstunda och som där-

till är villig. De äga erhålla vigsel i församling endera tillhör av präst som därtill förordnas.» Även vid 1968 års kyrkomöte framställdes önskemål om en sådan lagändring och kyrkomötet hemställde att lagförslaget skulle föreläggas riksdagen för godkännande.

Enligt utskottets mening är nämnda lagförslag väl ägnat att i praktiken undanröja konfliktsituationer. Det innefattar visserligen ej en principiell lösning av frågan om vigselkyldigheten, eftersom denna står kvar fastän den överförs på ett kollektiv. Men för den enskilde prästen löses samvetskonflikten och från de vigsel sökandes synpunkt synes förslaget ej innebära någon olägenhet. Utskottet vill således i likhet med kyrkomötet förorda att 4 kap. 3 § giftermålsbalken ändras på sätt som angivits ovan.

dels ock att utskottet bort hemställa,

a) att riksdagen med bifall till motionerna I: 38 och II: 45 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t såsom sin mening giva till känna vad utskottet ovan anfört om vigselrätten;

b) att riksdagen med bifall till motionerna I: 753 och II: 853 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anmäla, att riksdagen för sin del antagit nedanstående förslag till lag om ändrad lydelse av 4 kap. 3 § giftermålsbalken:

Härigenom förordnas, att 4 kap. 3 § giftermålsbalken skall erhålla följande ändrade lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

3 §.

Till vigsel inom svenska kyrkan äga de trolovade välja den präst inom kyrkan de själva åstunda; dock vare annan ej skyldig viga än präst i församling, av vilken endera är medlem.

Inom annat ————

Till vigsel inom svenska kyrkan kunna de trolovade anlita den präst inom kyrkan som de själva åstunda och som därtill är villig. De äga erhålla vigsel i församling endera tillhör av präst som därtill förordnas.

Konungens förordnande.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen förordnar.

2) av herr *Alexanderson* (fp), som ansett,

dels att sista stycket i utskottets yttrande bort ersättas med text av följande lydelse.

Utskottet har ej haft anledning att frångå sin tidigare uppfattning såvitt avser frågan om utvidgning av vigselrätten och kan således icke tillstyrka bifall till motionerna I: 38 och II: 45.

Vidkommande åter den genom motionerna I: 753 och II: 853 aktualiserade frågan om den skyldighet att viga som åligger präst i församling av svenska kyrkan, har utskottet tagit intryck av den starka opinion som kräver en uppmjukning därav. Frågan har, som närmare framgår av redogörelsen ovan, behandlats av både 1963 och 1968 års kyrkomöten. Därvid har ——— (lika med reservation nr 1) ——— angivits ovan.

dels ock att utskottet såvitt avser motionerna I: 753 och II: 853 bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionerna ——— (lika med reservation nr 1, yrkandet under b) ——— Konungen förordnar.